

Trends in education and carrier choices after ophthalmology residency training

Navapol Kanchanaranya, M.D.

Yothin Titawattanakul, M.D.

Abstract

Introduction: Currently, after completion of residency training program, some of them prefer continuing education in subspecialty fellowship program and some of them plan to work as general ophthalmologist.

Objective: To investigate the current trends in education and carrier choices after ophthalmology residency training and factors which can have impact on their decision in selecting each subspecialty.

Study design: Cross-sectional study

Methods: All ophthalmology residents in Thai ophthalmology residency training programs were invited to complete the questionnaires while attending ophthalmology meeting conference. A total number of 120 were recruited. The favorite specialties and the factors that had impact on reasons of the subspecialty selection were recorded.

Results: From 120 questionnaires, the first five subspecialties that resident would possibly choose were retina (30.25%), oculoplastics (22.69%), cornea and refractive surgery (17.65%), Neuro-ophthalmology (12.20%), glaucoma (10.80%) consecutively. The factors that influence the specialty selection were preferred style of working (38.10%), having ability to do surgery (31.75%) consecutively. Having ability to do surgery and preferred style of working were the common factors influencing the decision making in retina and oculoplastics. Most residents (71.4%) expressed the wish to continue in fellowship program and prefer to train in Thailand (91.5%).

Conclusions: Ophthalmology residents planned to select different subspecialties according to various influencing factors. The preference in choosing fellowship tends toward area with surgical ability such as retina or oculoplastics. **Thai J Ophthalmol 2015; January-June 29(1): 12-20.**

Key words: trends, subspecialty fellowship program, carrier choices, ophthalmology residency training

No Author has a financial or proprietary interest in material or method mentioned

Original Article/ต้นฉบับ

แนวโน้มการศึกษาต่ออนุสาขาและแผนการที่วางไว้ภายหลังจากจบหลักสูตรฝึกอบรมจักษุวิทยา

ณवल กาญจนารัณย์ พ.บ.

โยธิน จิตวัฒนกุล พ.บ.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาแนวโน้มการศึกษาต่อในอนุสาขาจักษุวิทยาของแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาในปัจจุบันและปัจจัยที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในอนุสาขาทางจักษุวิทยาของจักษุแพทย์ในอนาคต

รูปแบบการศึกษา: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง

วิธีการศึกษา: ได้ทำการศึกษาในแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่เข้ารับการอบรมในประเทศไทยทั้งหมด ในช่วงที่แพทย์ประจำบ้านเข้าประชุมวิชาการทางจักษุวิทยาที่ได้จัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2557 ได้จำนวนแพทย์ประจำบ้านที่เข้าร่วมตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 120 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาถึงอนุสาขาที่ได้รับความสนใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอนุสาขานั้นๆ

ผลการศึกษา: แพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่ร่วมตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 120 คน พบว่า 5 อันดับแรกของอนุสาขาที่ได้รับความสนใจเรียงตามลำดับดังนี้ จอตา (ร้อยละ 28.10) ศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง (ร้อยละ 19.40) กระจุกตาและการแก้ไขสายตาผิดปกติ (ร้อยละ 15.10) ประสาทจักษุวิทยา (ร้อยละ 12.2) ต้อหิน (ร้อยละ 10.80) ตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกอนุสาขาที่สนใจคือรูปแบบการทำงาน (ร้อยละ 38.10) และความสามารถที่จะทำผ่าตัด (ร้อยละ 31.75) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกอนุสาขาที่สนใจมากที่สุด แพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.4) มีความสนใจที่จะกลับมาศึกษาต่ออนุสาขา โดยที่ร้อยละ 95.2 เลือกเข้ารับการฝึกอบรมต่ออนุสาขาในสถาบันภายในประเทศ ไม่มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมและสถานที่ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นแพทย์ประจำบ้านเพศหญิงที่จะเลือกศึกษาต่อภายในประเทศมากกว่าเพศชาย ($P = 0.043$)

สรุป: แพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาวางแผนในการเลือกศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาด้วยเหตุผลที่หลากหลาย จากการศึกษาจะพบว่าอนุสาขาที่มีการผ่าตัดจะได้รับความสนใจมากที่สุดได้แก่ อนุสาขาจอตาและอนุสาขาศัลยกรรมตกแต่งและเสริมสร้าง **จักษุเวชสาร 2015; มกราคม-มิถุนายน 29(1): 12-20.**

ผู้นิพนธ์ทั้งหมดไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือผลประโยชน์ใดๆ กับผลิตภัณฑ์ที่ได้กล่าวอ้างถึงในงานวิจัยนี้

บทนำ

ในปัจจุบันการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาจักษุวิทยาในประเทศไทยได้รับความนิยมในหมู่แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปเป็นอย่างมาก จึงมีการเพิ่มสถาบันที่เปิดฝึกอบรมและจำนวนผู้อบรมที่เปิดรับเพิ่มมากขึ้นทุกปีจำนวนจักษุแพทย์จึงมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยสถาบันฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 10 สถาบัน ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า, โรงพยาบาลราชวิถี, โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ ในปัจจุบันจำนวนแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่จบในแต่ละปีประมาณปีละ 60 คนและคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านนั้นจะมีทั้งแบบมีทุนจากต้นสังกัดและทุนอิสระ โดยภายหลังจบหลักสูตรอบรมแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาแล้วสามารถศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาได้ ซึ่งเปิดอบรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ อนุสาขาทางจักษุวิทยาในปัจจุบัน ได้แก่ จอตา ศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้างกระจกตาและการแก้ไขสายตาผิดปกติ ต้อหิน ประสาทจักษุวิทยา จักษุวิทยาเด็กและตาเข จักษุวิทยาภูมิคุ้มกันและตาอักเสบ งานวิจัยทางจักษุวิทยา เป็นต้น ดังนั้นภายหลังจากจบการฝึกอบรมแล้วจะมีแพทย์ประจำบ้านกลุ่มหนึ่งเข้าศึกษาต่อในอนุสาขาต่างๆ และอีกกลุ่มหนึ่งจะปฏิบัติงานเป็นแพทย์จักษุวิทยาทั่วไป

การศึกษานี้จึงต้องการศึกษาแนวโน้มของการฝึกอบรมอนุสาขาที่ได้รับความสนใจในกลุ่มแพทย์ประจำบ้านที่กำลังรับการฝึกอบรมอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลของจักษุแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปและแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่กำลังจะจบการศึกษาเป็นจักษุแพทย์ต่อไปในอนาคต สำหรับการศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐาน (อายุ เพศ สถานะ ภูมิฐานะ พันธะการชดใช้ทุน) อนุสาขาที่สนใจพร้อมทั้งเหตุผล เลือกฝึกอบรมอนุสาขาในประเทศหรือต่างประเทศ

รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าฝึกอบรมอนุสาขา เพื่อนำมาใช้วางแผนในการปรับหลักสูตรอนุสาขาให้มีความเหมาะสมต่อไปและทำให้ทราบถึงแผนการในอนาคตของแพทย์ประจำบ้านที่กำลังจะจบเป็นจักษุแพทย์ในอนาคตว่าจะปฏิบัติงานในหน่วยงานใดต่อไป เช่น โรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลเอกชน คลินิก เป็นต้น

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบการศึกษาเชิงวิเคราะห์ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional study) โดยที่ผู้ที่เข้าร่วมงานวิจัยเป็นแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่ฝึกอบรมในประเทศไทยในปัจจุบันทุกชั้นปีโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาสาสมัครที่เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการทำวิจัย หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมทำแบบสอบถามแผนการในอนาคตของท่านภายหลังจากจบเป็นจักษุแพทย์ โดยที่แบบสอบถามจะเก็บข้อมูลในหัวข้อต่างๆ ดังนี้ 1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชั้นปีการศึกษา, อายุ, เพศ, สถานะภาพ, ภูมิฐานะ, ทุนในการศึกษาต่อ 2. อนุสาขาที่สนใจศึกษาต่อ 3. เหตุผลที่เลือกศึกษาต่อในสาขานั้นๆ 4. สถานที่ที่เลือกเข้ารับการการศึกษาต่อ 5. แผนการในอนาคตในกรณีที่ไม่ศึกษาต่อ

ผลการศึกษา

แพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่ร่วมตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 120 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 29.82 และเพศหญิง ร้อยละ 70.18 ในหัวข้อชั้นปีการศึกษา แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1 จำนวน 31 คน (ร้อยละ 28.7) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 26 คน (ร้อยละ 24) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 51 คน (ร้อยละ 47.2) สถานะภาพแบ่งเป็นโสด ร้อยละ 88 และสมรส ร้อยละ 12 โดยส่วนใหญ่ของแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาจะมีทุนคิดเป็นร้อยละ 65.8 แพทย์ประจำบ้านผู้ตอบแบบสอบถามมีภูมิฐานะแบ่งตามภูมิภาคดังตารางที่ 1 จากตารางจะสังเกตได้ว่าจำนวนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละหัวข้อจะไม่เท่ากันเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามตอบไม่ครบในบางหัวข้อ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแพทย์ประจำบ้านที่ร่วมตอบแบบสอบถาม (n=120)

		จำนวนแพทย์ประจำบ้านที่ร่วมตอบแบบสอบถาม (%)
ชั้นปี	1	31 (28.7%)
	2	26 (24%)
	3	51 (47.2%)
	รวม	108 (100%)
อายุ (ปี)	25-29	80 (75.5%)
	30-34	23 (21.7%)
	35-39	3 (2.8%)
	รวม	106 (100%)
สถานะภาพ	โสด	81 (88%)
	สมรส	11 (12%)
	รวม	92 (100%)
ภูมิลำเนา	กรุงเทพฯ	46 (48.4%)
	ภาคกลาง	13 (13.7%)
	ภาคเหนือ	16 (16.8%)
	ภาคตะวันออก	6 (6.3%)
	ภาคตะวันตก	8 (8.4%)
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2 (2.1%)
	ภาคใต้	4 (4.2%)
	รวม	95 (100%)
ทุน	มีทุน	75 (65.8%)
	ไม่มีทุน	39 (34.2%)
	รวม	114 (100%)

ในหัวข้อของอนุสาขาที่ได้รับความสนใจนั้น (ตารางที่ 2) อนุสาขาที่ได้รับความสนใจในกลุ่มแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาพบว่า 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับดังนี้ จอตา (ร้อยละ 28.10) ศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง (ร้อยละ 19.40) กระจกตาและการแก้ไขสายตาคิดปกติ (ร้อยละ 15.10) แพทย์ประจำบ้านบางคนสนใจหลายอนุสาขา

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอนุสาขาที่สนใจมากที่สุดคือ 1. รูปแบบการทำงานคิดเป็นร้อยละ 38.10 ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเลือกเรียนในสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง (ร้อยละ 29.2) และประสาทจักษุวิทยา (ร้อยละ 20.8) สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรองลงมาเป็นอันดับ 2 ได้แก่ ความสามารถที่จะทำผ่าตัด คิดเป็น

ร้อยละ 31.75 ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเลือกเรียนในสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง (ร้อยละ 55) จอตา (ร้อยละ 40) กระจกตาและการแก้ไขสายตาคิดปกติ (ร้อยละ 5) ปัจจัยอื่นๆ อันดับ 3 ได้แก่ความมีความรู้และสามารถปฏิบัติงานในสาขานั้นๆ ได้ดี (ร้อยละ 28.57) สำหรับอนุสาขาจอตาและศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้างจะพบได้ว่าเรื่องความสามารถที่จะทำผ่าตัดและรูปแบบการทำงานจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกศึกษาต่อในสาขาดังกล่าว (ตารางที่ 3)

จากการศึกษาพบว่าแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่กำลังศึกษาในปัจจุบันมีความสนใจที่จะกลับมาศึกษาต่ออนุสาขามากถึงร้อยละ 71.4 โดยที่เพศไม่มีผลต่อการตัดสินใจ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงอนุสาขาได้รับความสนใจในกลุ่มแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยา

	อนุสาขาที่ได้รับความสนใจ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จอตา (retina)	39	28.1
จักษุตกแต่งและเสริมสร้าง (oculoplastics)	27	19.4
กระจกตาและการผ่าตัดแก้ไขสายตา (cornea and refractive surgery)	21	15.1
ประสาทจักษุวิทยา (neuro-ophthalmology)	17	12.2
ต้อหิน (glaucoma)	15	10.8
จักษุวิทยาเด็กและตาเข (pediatric and strabismus)	12	8.6
จักษุวิทยาภูมิคุ้มกันและการอักเสบ (uveitis and ocular inflammation)	5	3.6
งานวิจัย (research)	3	2.2

ตารางที่ 3 ตารางแสดงเหตุผลในการเลือกศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยา

	จอตา	จักษุตกแต่ง และเสริม สร้าง	กระจกตา และการ ผ่าตัดแก้ไข สายตา	ต้อหิน	ประสาท จักษุวิทยา	จักษุวิทยา เด็กและ ตาเข	จักษุวิทยา ภูมิคุ้มกัน และการ อักเสบ	งานวิจัย	รวม
มีความรู้ที่ดีใน สาขานั้นๆ และ สามารถปฏิบัติ งานได้ดี	3 (16.7%)	4 (22.2%)	3 (16.7%)	1 (5.6%)	2 (11.1%)	4 (22.2%)	1 (5.6%)	1 (5.6%)	18
เป็นสาขาที่ใช้ การรักษาด้วยยา	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	2
เป็นสาขาที่มีการ ผ่าตัด	8 (40%)	11 (55%)	1 (5%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	20
เป็นสาขาที่ใช้ การรักษาด้วยยา และการผ่าตัด	7 (41.2%)	2 (11.8%)	4 (23.5%)	3 (17.6%)	1 (5.9%)	0 (0%)	1 (5.9%)	0 (0%)	17
ลักษณะของงาน	4 (16.7%)	7 (29.2%)	4 (16.7%)	2 (8.3%)	5 (20.8%)	2 (8.3%)	1 (4.2%)	0 (0%)	24
รายได้ที่ดี	1 (25.0%)	2 (50.0%)	1 (25.0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4
ระยะเวลาใน การศึกษา	1 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1
เป็นสาขาที่มี เทคโนโลยีใหม่ๆ	2 (33.3%)	0 (0%)	3 (50%)	1 (16.7%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (16.7%)	0 (0%)	6
อื่นๆ	2 (66.7%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (33.3%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	3
รวม	17	17	9	7	7	5	2	1	63

เข้าศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยา คิดเป็นเพศชาย จำนวนร้อยละ 79.4 และเพศหญิง จำนวนร้อยละ 67.9 ($P = 0.271$) แต่ในเพศหญิงจะเลือกศึกษาต่อในประเทศมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.043$) สำหรับช่วงอายุสถานะภาพ ภูมิสำเนา ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาในอนาคต รวมทั้งไม่มีผลต่อการเลือกสถานที่ศึกษาอนุสาขาทางจักษุวิทยา (ในประเทศหรือต่างประเทศ) สำหรับปัจจัยในเรื่องทุนจากการศึกษาพบว่า

แพทย์ประจำบ้านที่ไม่มีทุนจะเข้าศึกษาต่ออนุสาขามากกว่าในกลุ่มที่มีทุนแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.055$) (ตารางที่ 4)

จากการศึกษาพบว่าอนุสาขาที่สนใจไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาในอนาคต รวมทั้งไม่มีผลต่อการเลือกสถานที่ศึกษาอนุสาขาทางจักษุวิทยา (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลถึงการตัดสินใจศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาในอนาคตและสถานที่ในการศึกษาต่อ

		การตัดสินใจในอนาคต			p	สถานที่ศึกษาต่ออนุสาขา			p
		ศึกษาต่ออนุสาขา	ปฏิบัติงานจักษุแพทย์ทั่วไป	รวม		ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม	
เพศ	ชาย	27 (79.4%)	7 (20.6%)	34 (100%)	0.27	23 (82.1%)	5 (17.9%)	28 (100%)	0.04*
	หญิง	53 (67.9%)	25 (32.1%)	78 (100%)		52 (96.3%)	2 (3.7%)	54 (100%)	
	รวม	80 (71.4%)	32 (28.6%)	112 (100%)		75 (91.5%)	7 (8.5%)	82 (100%)	
อายุ	25-29 ปี	58 (74.4%)	20 (25.6%)	78 (100%)	0.44	55 (93.2%)	4 (6.8%)	59 (100%)	1.00
	30-34 ปี	14 (60.9%)	9 (39.1%)	23 (100%)		15 (88.24%)	2 (11.76%)	17 (100%)	
	35-39 ปี	2 (66.7%)	1 (33.3%)	3 (100%)		0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	
	รวม	74 (71.2%)	30 (28.8%)	104 (100%)		70 (92.1%)	6 (7.9%)	76 (100%)	
สถานะภาพ	โสด	58 (72.5%)	22 (27.5%)	80 (100%)	0.54	57 (95%)	3 (5%)	60 (100%)	0.08
	สมรส	7 (63.6%)	4 (36.4%)	11 (100%)		5 (71.4%)	2 (28.6%)	7 (100%)	
	รวม	65 (71.4%)	26 (28.6%)	91 (100%)		62 (92.5%)	5 (7.5%)	67 (100%)	
ภูมิสำเนา	กรุงเทพฯ	36 (80%)	9 (20%)	45 (100%)	0.28	31 (91.2%)	3 (8.8%)	34 (100%)	0.37
	ภาคกลาง	11 (84.6%)	2 (15.4%)	13 (100%)		12 (92.3%)	1 (7.7%)	13 (100%)	
	ภาคเหนือ	11 (68.8%)	5 (31.3%)	16 (100%)		9 (100%)	0 (0%)	9 (100%)	
	ภาคตะวันออก	4 (66.7%)	2 (33.3%)	6 (100%)		5 (100%)	0 (0%)	5 (100%)	
	ภาคตะวันตก	4 (50%)	4 (50%)	8 (100%)		4 (66.7%)	2 (33.3%)	6 (100%)	
	ภาคอีสาน	1 (50%)	1 (50%)	2 (100%)		1 (100%)	0 (0%)	1 (100%)	
	ภาคใต้	1 (33.3%)	2 (66.7%)	3 (100%)		3 (100%)	0 (0%)	3 (100%)	
	รวม	68 (73.1%)	25 (26.9%)	93 (100%)		65 (91.5%)	6 (8.5%)	71 (100%)	
ทุน	มีทุน	50 (65.8%)	26 (34.2%)	76 (100%)	0.05	52 (96.3%)	2 (3.7%)	54 (100%)	0.09
	ไม่มีทุน	34 (82.9%)	7 (17.1%)	41 (100%)		27 (84.4%)	5 (15.6%)	32 (100%)	
	รวม	84 (71.8%)	33 (28.2%)	117(100%)		79 (91.9%)	7 (8.1%)	86 (100%)	

ตารางที่ 5 ตารางแสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลถึงการตัดสินใจศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาในอนาคตและสถานที่ในการศึกษาต่อ

	การตัดสินใจในอนาคต			p	สถานที่ศึกษาต่ออนุสาขา			
	ศึกษาต่อ	ปฏิบัติงาน	รวม		ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม	p
	อนุสาขา	จักษุแพทย์ทั่วไป						
อนุสาขา - จอตา	29 (74.4%)	10 (25.6%)	39 (100%)	1.86	27 (96.4%)	1 (3.6%)	28 (100%)	1.49
ที่สนใจ								
- จักษุตถกแต่ง และเสริมสร้าง	23 (85.2%)	4 (14.8%)	27 (100%)	0.93	22 (88.0%)	3 (12.0%)	25 (100%)	1.77
- กระจกตาและ การผ่าตัด แก้ไขสายตา	19 (95%)	1 (5.0%)	20 (100%)	1.82	17 (94.4%)	1 (5.6%)	18 (100%)	0.93
- ประสาท จักษุวิทยา	14 (82.4%)	3 (17.6%)	17 (100%)	1.33	13 (92.9%)	1 (7.1%)	14 (100%)	1.34
- ต้อหิน	12 (92.3%)	1 (7.7%)	13 (100%)	1.41	12 (92.3%)	1 (7.7%)	13 (100%)	1.40
- จักษุวิทยา เด็กและตาเข	9 (75%)	3 (25%)	12 (100%)	0.25	10 (100%)	0 (0%)	10 (100%)	1.20
- จักษุวิทยา ภูมิคุ้มกันและ การอักเสบ	4 (80%)	1 (20%)	5 (100%)	1.58	2 (66.7%)	1 (33.3%)	3 (100%)	1.96
- งานวิจัย	3 (100%)	0 (0%)	3 (100%)	0.98	2 (66.7%)	1 (33.3%)	3 (100%)	1.96
รวม	113 (83.1%)	23 (1.7%)	136(100%)		105 (92.1%)	9 (7.9%)	114(100%)	

วิจารณ์

ในประเทศไทยพบว่าเพศหญิงเข้าศึกษาแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยามากกว่าเพศชายคิดเป็น 2:1 จะแตกต่างกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ในต่างประเทศเมื่อปี ค.ศ. 2005³ ที่จะพบเพศชายมากกว่าเพศหญิงคิดเป็น 2:1 และพบว่าในประเทศไทยจะมีสถานะสมรสเพียงร้อยละ 13.3 เมื่อเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้³ ที่จะพบถึงร้อยละ 59.9

ในปัจจุบันจักษุแพทย์ทั่วไปได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาต่ออนุสาขามากขึ้นเรื่อยๆ ร่วมกับจำนวนของแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่จบมากขึ้นเรื่อยในแต่ละปี จากผลการวิจัยก็พบว่า แพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาที่กำลังศึกษาในปัจจุบันมีความสนใจที่จะกลับมาศึกษาต่ออนุสาขามากถึงร้อยละ 71.4 เมื่อเปรียบกับงานวิจัยในประเทศซาอุดีอาระเบีย² จะพบเพียงร้อยละ 64 ที่จะกลับมาศึกษา

ต่อ และพบว่าต่อไปในอนาคตจะมีการเข้าศึกษาต่ออนุสาขาเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทุกปีสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้^{2,3} และพบว่าแพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาในปัจจุบันส่วนมากจะมีทุนคิดเป็นร้อยละ 65.8

สำหรับอนุสาขาที่ได้รับความสนใจและสาเหตุที่ได้เลือกสาขานั้นดังตารางที่ 4 พอสรุปได้คร่าวๆ ว่า อนุสาขาที่ได้รับความสนใจมากที่สุด 2 อันดับแรกคือ จอตา (ร้อยละ 28.10) ศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง (ร้อยละ 19.40) ซึ่งทั้งสองสาขาเป็นสาขาที่มีการผ่าตัดและได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน อนุสาขาอื่นๆ ที่ได้รับความนิยมรองลงมาได้แก่ อันดับ 3 กระจกตาและการแก้ไขสายตาคิดปกติ (ร้อยละ 15.10) สาเหตุที่เลือกอนุสาขานี้คือ รูปแบบการทำงานและเป็นสาขาที่ใช้การรักษาด้วยยาและการผ่าตัด ส่วนอันดับ 4 ได้แก่ สาขาประสาทจักษุวิทยา (ร้อยละ 12.20) ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคือ รูปแบบการทำงาน, เป็นสาขาที่ใช้การรักษาด้วยยา ส่วนอันดับ 5 ที่แพทย์ประจำบ้านนิยมในปัจจุบัน ได้แก่ อนุสาขาต้อหิน (ร้อยละ 10.80) ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคือ เป็นสาขาที่ใช้การรักษาด้วยยาและการผ่าตัด อันดับ 6 จักษุวิทยาเด็กและตาเข (ร้อยละ 8.6) อันดับ 7 ได้แก่ จักษุวิทยาภูมิคุ้มกันและการอักเสบ (ร้อยละ 3.6) ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกค่อนข้างหลายหลาย ได้แก่ มีความรู้ๆ และสามารถปฏิบัติงานในสาขานั้นๆ ได้ดี รูปแบบการทำงาน เป็นสาขาที่มีเทคโนโลยีใหม่ๆ อันดับ 8 งานวิจัยทางจักษุวิทยาคิดเป็นร้อยละ 2.2 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับงานวิจัยในประเทศชาอุดีอาระเบียก่อนหน้านี้² จะพบว่ามีความแตกต่างกันโดยจะพบว่ามีความสนใจในอนุสาขากระจกตาและการผ่าตัดแก้ไขสายตามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33 รองลงมาจะเป็นจอตา (surgical retina) ต้อหิน และจักษุวิทยาเด็กและตาเขในแต่ละสาขาคิดเป็นร้อยละ 9 เท่ากัน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียงตามลำดับคือ เป็นสาขาที่ใช้การรักษาด้วยยาและการผ่าตัด (ร้อยละ 97) ซึ่งจะสอดคล้องกับเหตุผลในการเลือกศึกษาต่ออนุสาขากระจกตาและการแก้ไขสายตาคิดปกติในประเทศไทย

ข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้มีหลายประการ เช่น การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ได้สอบถามในงานประชุมวิชาการที่

จัดในเดือนกุมภาพันธ์ อาจเป็นช่วงระยะเวลาที่แพทย์ที่มีความสนใจจะเรียนต่ออนุสาขาได้มีความสนใจในการตัดสินใจ เพราะเป็นช่วงที่ต้องการทำสมัครเรียนอนุสาขาแล้ว แต่ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ประกอบด้วยแพทย์ประจำบ้านทุกชั้นปี แพทย์ชั้นปีที่ 1 หรือ 2 อาจยังไม่ตัดสินใจจริงจังที่จะเรียนต่อในอนุสาขานั้นๆ ข้อจำกัดอื่นเช่น แบบสอบถามไม่ได้กำหนดให้เลือกเพียงอนุสาขาเดียวหรือเหตุผลเดียว ดังนั้นจึงอาจมีความยากลำบากในการแปลผล และในบางแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ตอบครบทุกข้อ เป็นต้น ในการศึกษาคั้งนี้ได้ผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถามจำนวน 120 คน จากจำนวนแพทย์ประจำบ้านทั่วประเทศจำนวนประมาณ 180 คน อาจไม่ได้เป็นตัวแทนแสดงแนวโน้มการศึกษาต่อของแพทย์ประจำบ้านทั้งหมด

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยากับปัจจัยในด้านต่างๆ พบว่า เพศ ช่วงอายุ สถานะภาพ ภูมิลำเนาและอนุสาขาที่สนใจ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาในอนาคต รวมทั้งไม่ได้ส่งผลต่อการเลือกสถานที่ศึกษาอนุสาขาทางจักษุวิทยา (ในประเทศหรือต่างประเทศ) ยกเว้นแต่ในเพศหญิงที่พบว่าจะเลือกศึกษาต่อในประเทศมากกว่าเพศชาย ($P=0.043$) โดยส่วนใหญ่ของแพทย์ประจำบ้านจะเลือกศึกษาต่อภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 91.5 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ของต่างประเทศในประเทศไนจีเรีย⁴ ซึ่งจะพบการศึกษาต่อภายในประเทศเพียงร้อยละ 53 และแพทย์ประจำบ้านที่ไม่มีทุนจะเข้าศึกษาต่ออนุสาขามากกว่าในกลุ่มที่มีทุนแต่ไม่มีนัยสำคัญ ($P=0.055$)

จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการศึกษาต่อในระดับอนุสาขาอาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในแง่ของอนุสาขาที่ได้รับการสนใจที่ปัจจุบันอนุสาขาที่ได้รับความนิยมคือจอตา และจักษุตกแต่งเสริมสร้าง แนวโน้มของการเรียนต่ออนุสาขาเนื่องจากปัจจุบันมีแนวโน้มเรียนต่ออนุสาขามากขึ้น รวมถึงแนวโน้มของแพทย์ประจำบ้านที่จะเลือกเรียนต่อในสถาบันการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศ เป็นต้น ดังนั้นอาจจำเป็นต้องศึกษาแนวโน้มการศึกษาต่อนี้เป็นระยะๆ ต่อไป

สรุป

แพทย์ประจำบ้านจักษุวิทยาวางแผนในการเลือกศึกษาต่ออนุสาขาทางจักษุวิทยาด้วยเหตุผลที่หลากหลาย แต่จากการศึกษาจะพบว่าอนุสาขาที่มีการผ่าตัดจะได้รับความสนใจมากที่สุด ซึ่งความสามารถในการผ่าตัดจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อในอนุสาขานั้นๆ เป็นอย่างมาก เช่น อนุสาขาจอตาและอนุสาขาจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง โดยที่ปัจจัยอื่นๆ ในการตัดสินใจในการศึกษาต่อจะเป็นเหตุผลส่วนบุคคลต่ออนุสาขานั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

1. Noble J, Schendel S, Daniel S, Baerlocher MO. Motivations and future trends: a survey of Canadian ophthalmology residents. *Can J Ophthalmol.* 2007 Dec;42: 821-5.
2. Alwadani F, Alrushood A, Altokhy H, Alasbali T. A forecast of ophthalmology practice trends in Saudi Arabia: a survey of junior residents. *Middle East Afr J Ophthalmol.* 2010 Oct;17:343-8.
3. Gedde SJ, Budenz DL, Haft P, Tielsch JM, Lee Y, Quigley HA. Factors influencing career choices among graduating ophthalmology residents. *Ophthalmology.* 2005 Jul;112: 1247-54.
4. Oluwole O. Factors influencing choice of specialty amongst Nigerian ophthalmologists. *Pak J Ophthalmol.* 2012;28:10-13.